

Provinciaal beleidskader stedelijk waterbeheer

Maastricht, juli 2006

Colofon

Samengesteld door:

Provincie Limburg
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Tel.: +31 (0)43 389 99 99

Fax: +31 (0)43 361 80 99

E-mail: postbus@prvlimburg.nl

Internet: www.limburg.nl

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Grafische vormgeving en druk:

Provincie Limburg

Fotografie:

Clea Betlem

Hugo Jamin

Zuiderlicht

In samenwerking met:

Waterschap Peel en Maasvallei

Waterschap Roer en Overmaas

Rijkswaterstaat Dienst Limburg

Gemeente Gulpen-Wittem

Gemeente Landgraaf

Gemeente Weert

Inhoudsopgave

VOORWOORD	5
1. BESTUURLIJKE SAMENVATTING	7
2. INLEIDING	11
2.1. Aanleiding en doel	11
2.2. Afbakening	12
2.3. Status van het beleidskader	12
3. VISIE OP STEDELIJK WATERBEHEER	13
3.1. Transitie in het stedelijk waterbeheer	13
3.2. Nieuwe wateropgaven voor Limburgse overheden	13
3.3. Uitgangspunten van het provinciaal beleid	15
4. BELEIDSTHEMA'S	17
4.1. Waterkwantiteit	17
4.1.1. Doelen stedelijk waterbeheer	17
4.1.2. Op orde brengen stedelijke watersystemen	18
4.1.3. Afkoppelen regenwater	19
4.1.4. Loketfunctie wateroverlast	20
4.1.5. Waterbodems	21
4.2. Waterkwaliteit	22
4.2.1. Doelen stedelijk waterbeheer	22
4.2.2. Kaderrichtlijn water	22
4.2.3. Basisinspanning riolering	24
4.2.4. Verantwoord afkoppelen	24
4.2.5. Lozingen buitengebied	25
4.2.6. Aanpak diffuse bronnen	27

4.3.	Water als mede ordenend principe	27
4.3.1.	Doelen stedelijk waterbeheer	27
4.3.2.	Inrichting stedelijke wateren	28
4.3.3.	Meervoudig ruimtegebruik	28
4.3.4.	Ruimte voor water in beekdalen	29
4.3.5.	GGOR	29
5.	UITWERKING BELEIDSINSTRUMENTEN	31
5.1.	Regionaal overleg	31
5.2.	Plannen en rapportages	31
5.2.1.	Gemeentelijk rioleringsplan	31
5.2.2.	Gemeentelijke waterplannen	33
5.2.3.	Waterbeheersplan	33
5.2.4.	Ruimtelijke plannen/watertoets	34
5.2.5.	Voortgangsrapportages	35
5.2.6.	Regionale waterakkoorden	35
5.3.	Kennisontwikkeling	35
5.4.	Subsidieverlening	36
5.5.	Communicatie	37

Stedelijk Waterbeheer Limburg: samen aan de slag!

De waterwereld is volop in beweging. Europese Kaderrichtlijn Water, Waterbeheer 21e eeuw, Regenwaterbrief, Wet Gemeentelijke Watertaken, Optimalisatiestudies Afvalwatersystemen...Het bruist van nieuwe begrippen en kaders, die samen moeten zorgen voor het ontstaan van duurzame watersystemen. Dé uitdaging voor de regionale overheden is het verbinden van ambitieuze (water)doelen met het werk van alledag. Voortvarend, met oog voor verantwoordelijkheid richting andere partijen in het stroomgebied. Maar ook realistisch, met aandacht voor de lasten die de burger kan dragen.

De voorliggende nota laat zien hoe oude taken en nieuwe opgaven in het stedelijk waterbeheer met elkaar samenhangen, en welke uitvoeringskaders daarbij in Limburg gelden. Waterschappen en vooral gemeenten krijgen daarbij nadrukkelijk veel ruimte om zelf (doelmatigheids)afwegingen te maken en kansen op lokaal niveau te benutten. De Provincie wil de gemeenten daarbij - samen met de waterschappen - helpen, door kennis, menskracht en soms ook geld ter beschikking te stellen.

Het stedelijk waterbeheer gaat de komende jaren onvermijdelijk veranderen, en elke Limburgse overheid moet daar een bijdrage aan leveren. Dit vraagt om een gezamenlijke aanpak. Het afgelopen jaar is al een stevige basis gelegd door tijdens Limburgse Waterpanels elementen van het stedelijk waterbeheer samen te bespreken en praktijkervaringen uit te wisselen. Graag zet ik deze gesprekken de komende jaren met u voort.

Tot slot wil ik mijn dank uitbrengen aan de partijen, die aan deze nota hebben meegewerkt: Waterschap Peel en Maasvallei, Waterschap Roer en Overmaas, Rijkswaterstaat Dienst Limburg en de gemeenten Gulpen-Wittem, Landgraaf en Weert. Ik heb er het volste vertrouwen in, dat we met alle partijen samen de stedelijke wateropgaven in Limburg succesvol gaan realiseren.

Bert Kersten

Gedeputeerde Milieu en Water van de Provincie Limburg

Stedelijk water wordt in het Nederlandse waterbeleid steeds meer als integraal onderdeel van het totale watersysteem gezien. Nieuwe waterkaders als de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en het nationale waterbeleid 21e eeuw (WB21) confronteren het stedelijk waterbeheer met omvangrijke nieuwe wateropgaven en bieden tevens een nieuw kader voor 'oude' waterthema's, zoals het rioleringsbeleid. Hoofdpoging voor het stedelijk waterbeheer is het op orde brengen in uiterlijk 2015 en vervolgens op orde houden van de stedelijke watersystemen.

Vanuit haar rol als regionaal regisseur geeft de Provincie in het voorliggend beleidskader aan hoe oude en nieuwe stedelijke wateropgaven bij elkaar komen in een samenhangende visie op beleidsdoelen en beleidsaanpak in het stedelijk waterbeheer. Daarmee wordt tevens een basis gelegd voor het regionaal overleg over de voortgang in de stedelijke wateropgave, de zogenaamde waterpanels.

De Provincie hanteert bij de formulering van het beleidskader en de invulling van haar eigen taken en verantwoordelijkheden drie strategische uitgangspunten. **Ieder zijn deel, samen sterk** betekent dat van elke Limburgse overheid verantwoordelijkheid voor haar bijdrage aan de stedelijke wateropgaven wordt verwacht, tezamen leidend tot een robuuste en samenhangende Limburgse aanpak. **Voortvarende en realistische aanpak** geeft aan dat ambitieuze maar haalbare beleidsdoelen worden gesteld en dat maatregelen doelmatig dienen te zijn. **(Ruimtelijke) kansen benutten** benadrukt dat aanpak van de wateropgaven in het bredere perspectief van de ruimtelijke ontwikkeling kansen biedt om maatschappelijke doelen gecombineerd te verwezenlijken.

WATERKWANTITEIT

De Provincie zal uiterlijk 2009 vastleggen welke normen voor wateroverlast gelden en hoe het primaire watersysteem (waaronder in stedelijk gebied) uiterlijk in 2015 op orde zal worden gebracht. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het in beeld brengen van wateroverlastknelpunten vanuit grondwater, riolering en wateren in gemeentelijk beheer en het vaststellen en nemen van noodzakelijke maatregelen. Daarnaast wordt aan gemeenten en waterschappen gevraagd om via baggerplannen de aard en omvang van de baggerproblematiek in stedelijke wateren in beeld te brengen en voor 2015 maatregelen te nemen om de watersystemen op orde te krijgen.

Het afkoppelen van regenwater van het riool is in bebouwd gebied een belangrijk middel om watersystemen op de langere termijn op orde te houden en draagt bij aan meerdere waterdoelen. De scheiding van waterstromen is inmiddels als uitgangspunt van het nationale beleid benoemd en wordt wettelijk verankerd. Gemeenten krijgen daarbij een grote verantwoordelijkheid om op lokaal niveau een doelmatigheidsafweging

te maken. De Provincie volgt de nationale beleidslijn door ‘maximaal afkoppelen binnen grenzen van doelmatigheid’ als beleidsdoel te formuleren. De kwantitatieve afkoppelingsdoelstellingen uit het POL komen hiermee te vervallen. Investerings in bestaand gebied vinden bij voorkeur pas plaats indien maatschappelijke ontwikkelingen (renovatie, herstructurering) de mogelijkheid bieden om kosteneffectieve maatregelen te nemen.

Gemeenten dienen in een verbreed gemeentelijk rioleringsplan (GRP) aan te geven hoe zij tot invulling van het begrip doelmatigheid komen. Provincie en waterschappen ondersteunen de gemeenten bij het ontwikkelen van zo’n verbreed plan. De Provincie wil de praktijkervaringen van de komende jaren benutten om samen met gemeenten en waterschappen al werkende tot nadere concretisering van het begrip doelmatig komen. De hoeveelheid en complexiteit van relevante factoren maakt het (nog) niet opportuun om kwantitatieve provinciale beleidsdoelen over de uitkomst van de doelmatigheidsbeoordeling te geven; via de voorkeurstabel afkoppelen geeft de Provincie (met de Limburgse waterbeheerders) een belangrijk aangrijpingspunt voor invulling in relatie tot fysieke randvoorwaarden en de milieukwaliteit.

WATERKWALITEIT

De KRW verplicht de Nederlandse overheden de waterkwaliteit van de Nederlandse watersystemen (in principe) in 2015 op orde te hebben. De Provincie zet zich in om in het stroomgebiedbeheersplan te komen tot een set van haalbare en efficiënte maatregelen, die bij voorkeur een integrale meerwaarde leveren voor de Limburgse leefomgeving. De Provincie zal de waterpanels benutten om vroegtijdige betrokkenheid van Limburgse overheden bij het formuleren van maatregelen in de bebouwde omgeving te stimuleren.

Om te stimuleren dat Limburgse overheden nu al concreet werken aan het verminderen van diffuse verontreiniging, continueert de Provincie het actieprogramma diffuse bronnen. Ten aanzien van het terugdringen van de vuilvracht vanuit riolering houdt de Provincie onverkort vast aan het zo spoedig mogelijk bereiken van de basisinspanning voor riolering. De Provincie ondersteunt de studies naar de optimalisatie van de afvalwatersysteem als een goed middel om watersysteemambities en duurzaam omgaan met afvalwater te realiseren tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Indien daarbij een discrepantie blijkt tussen het subiet bereiken van de basisinspanning en een aanzienlijk doelmatiger invulling op korte termijn, dan gaat de voorkeur van de Provincie uit naar een doelmatige oplossing, die recht doet aan eerder vastgelegde afspraken en binnen een voor alle partijen acceptabele termijn.

De ongezuiverde lozingen van afvalwater zijn succesvol gesaneerd; het bestaande ontheffingenbeleid wordt ten behoeve van nieuwe gevallen gecontinueerd. Vanaf het moment van publicatie van dit beleidskader in het

Provinciaal Blad vindt indexering van de gehanteerde ontheffingbedragen plaats. De Provincie zal op basis van een in 2006 te starten evaluatie bezien in hoeverre het ontheffingenbeleid kan worden vereenvoudigd. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het voorkomen van verontreiniging door afgekoppeld hemelwater. Zij dienen in een verbreed GRP aan te geven hoe deze verantwoordelijkheid wordt ingevuld. Als handreiking voor de besluitvorming in specifieke gevallen heeft de Provincie met waterschappen en enkele gemeenten een voorkeurstabel afkoppelen opgesteld. De Provincie zal toepassing van deze voorkeurstabel op termijn van een jaar evalueren om te bezien of de uitvoeringspraktijk aanleiding geeft tot nadere regelgeving in de PMV ter bescherming van specifieke grondwaterbelangen.

WATER EN RUIMTE

De Provincie wil in de ruimtelijke ordening ruimte geven aan randvoorwaarden en kansen van water. Om voldoende ruimte voor water te bewaren worden beekdalen zoveel mogelijk gevrijwaard van bebouwing. In het rivierbed van de Maas is de Beleidslijn grote rivieren richtinggevend voor de toelaatbaarheid van ruimtelijke ontwikkelingen.

Combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve wateropgaven met de ontwikkeling van stedelijke functies kan de maatschappelijke investering beperken. Daarnaast biedt water kansen om het woon- en leefklimaat te verbeteren. Om te bevorderen dat deze kansen worden benut stimuleert de Provincie het opstellen van gemeentelijke waterplannen. Daarnaast wil de Provincie een concreet voorbeeldproject ondersteunen waarin ruimtelijke kwaliteit en innovatief stedelijk waterbeheer in samenhang worden vormgegeven. Waar mogelijk zal de Provincie bevorderen dat bij de inzet van subsidieregelingen voor specifieke ruimtelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld door werk met werk te maken bij de ontwikkeling mensgerichte natuur en gebruik van ISV gelden) stedelijke waterdoelen kunnen worden meegenomen. De ontwikkeling van de GGOR en het daarbij noodzakelijke afwegingsproces tussen functies zal zich beperken tot het landelijk gebied. De Provincie zal wel stimuleren dat de Limburgse burgers in bebouwd gebied toegang krijgen tot informatie over het gehanteerde grond- en oppervlaktewaterregime in hun leefomgeving.

INZET PROVINCIALE BELEIDSINSTRUMENTEN

Om een voortvarende en doelmatige uitvoering van de wateropgaven te stimuleren en te volgen investeert de Provincie, samen met waterschappen, Rijkswaterstaat Dienst Limburg en gemeenten, in een regelmatig regionaal overleg over stedelijk waterbeheer, de waterpanels. Het gezamenlijk opstellen van een meerjarig programma van activiteiten creëert hierbij een basis voor agendering van onderwerpen. De uitvoering van het

provinciale beleidskader dient met name vorm te krijgen via GRP's en waterbeheersplannen. De Provincie is van mening dat nieuwe GRP's een verbreed karakter dienen te hebben, waarin ook wordt aangegeven welke afkoppelstrategie de gemeente gaat volgen en hoe met (grond)wateroverlast wordt omgegaan. Bij voorkeur wordt daarbij ook de relatie gelegd tussen het rioleringsbeleid en het gemeentelijk ruimtelijk beleid. Voor de afstemming van ruimte en water in individuele ruimtelijke plannen is de watertoets het geëigende instrument. De Provincie evalueert de efficiency van de Limburgse aanpak van de watertoets in 2006. Naast de reeds genoemde activiteiten wil de Provincie bijdragen aan een goede beleidsuitvoering door onderzoek te verrichten naar financieringsmogelijkheden voor de stedelijke wateropgave, waarbij ook wordt gezien of er mogelijkheden zijn om tot een compensatiefonds te komen. Daarnaast investeert de Provincie in een goede communicatie richting burgers om het maatschappelijk draagvlak voor de stedelijke wateropgave en de te nemen maatregelen te vergroten.

2.1. AANLEIDING EN DOEL

Het Nederlandse waterbeleid is in de afgelopen 10 jaar rigoures gewijzigd, als reactie op het toenemend aantal wateroverlastsituaties, dreigende hydrologische gevolgen van de klimaatwijziging en nieuwe Europese regelgeving. Gezamenlijk hebben de Nederlandse overheden gekozen voor een gestructureerde en voortvarende aanpak om herstel en behoud van veerkrachtige watersystemen te garanderen.

Eén van de in het oogspringende veranderingen geldt voor het stedelijk waterbeheer. Voorheen beperkte de discussie over het stedelijk waterbeheer zich grotendeels tot de waterketen (water in de buizen, riolering en zuivering). Inmiddels wordt water in bebouwd gebied meer als onderdeel van het totale watersysteem en van het totale stroomgebied gezien. Daarmee krijgt de mogelijke bijdrage van stedelijk waterbeheer aan knelpunten en oplossingen in het stroomgebied meer aandacht. Beleidsmatig betekent dit dat een herijking plaatsvindt van beleidsdoelen, beleidsinstrumenten en verdeling van verantwoordelijkheden en taken in het stedelijk waterbeheer. In bijlage 1 is een overzicht gegeven van ontwikkelingen die van invloed zijn op het beleidskader voor stedelijk waterbeheer.

Hoewel nog lang niet alle veranderingen zijn uitgekristalliseerd, stelt de Provincie Limburg nu reeds een nieuw beleidskader voor het stedelijk waterbeheer vast. Daarvoor zijn drie belangrijke redenen:

- door nu met de regio goede afspraken te maken over de Limburgse aanpak kan er pro-actief worden geopeerd bij beleidsmatige ontwikkelingen op nationaal, Europees en stroomgebiedniveau.
- de termijnen die aan de nieuwe beleidsdoelen zijn gesteld maken een voortvarende aanpak noodzakelijk. Snelle duidelijkheid en overeenstemming over de verwachte inbreng van elk van de partijen maakt een effectieve en kostenefficiënte inzet van elk van de partijen mogelijk.
- hoofdlijnen van het nieuwe beleidskader worden verankerd in het provinciale beleid bij de actualisatie van het POL in 2006.

Doelstellingen voor dit nieuwe beleidskader stedelijk waterbeheer zijn:

- het vastleggen van een provinciale visie op beleidsdoelen en beleidsaanpak in het stedelijk waterbeheer
- het concreet invullen van de provinciale taken en verantwoordelijkheden

2.2. AFBAKENING

De term 'stedelijk waterbeheer' is in de waterwereld een gangbaar begrip. De Provincie kiest er daarom voor deze term ook te hanteren bij de uitwerking van haar beleidskader. Stedelijk waterbeheer geeft daarbij in hoofdlijnen invulling aan het waterbeheer in bebouwd gebied (of dat nou in een stad of dorp is) tegenover het waterbeheer in onbebouwd gebied. De scheidslijn is echter niet zo scherp of eenduidig vast te stellen.¹ De Provincie kiest bij het identificeren van onderwerpen in dit beleidskader dan ook voor een pragmatische benadering. Het voorliggende beleidskader beperkt zich verder tot dat deel van het stedelijk waterbeheer dat direct met het watersysteem te maken heeft.

2.3. STATUS VAN HET BELEIDSKADER

In 2006 brengt de Provincie Limburg het tweede provinciaal omgevingsplan uit. Het betreft een plan op hoofdlijnen; de nadere invulling komt in beleidsuitwerkingen tot uitdrukking. Het voorliggende provinciale beleidskader stedelijke waterbeheer is één van deze beleidsuitwerkingen; de hoofdlijnen van het beleidskader maken onderdeel uit van POL2 en zijn in dat traject ook aan inspraak onderworpen.

Het beleidskader vernieuwt de beleidsuitgangspunten die in de Nota rioleringsbeleid (1997) zijn weergegeven; de in die nota opgenomen methodiek voor beoordeling van de financiële aspecten van een gemeentelijk rioleringsplan (bijlage B) blijft vooralsnog geldig en zal te zijner tijd in een aparte notitie worden geactualiseerd.

¹ In dit beleidskader komen niet aan de orde: de organisatie van de waterketen, koude-warmte opslag en aanleg en onderhoud van dijken en kades

3.1. TRANSITIE IN HET STEDELIJK WATERBEHEER

De Provincie Limburg streeft naar duurzame ontwikkeling, met evenwicht tussen ecologische, economische en sociale waarden. In het stedelijk waterbeheer is het balanceren tussen deze waarden bij uitstek aan de orde. De term 'stedelijk' benadrukt dat de mens aan het betreffende gebied een duidelijke functie als woon- en/of werkgebied heeft toegekend. De term 'waterbeheer' legt de link naar het waterbeleid, waarin een streven naar gezonde, veerkrachtige en duurzame watersystemen is verankerd. 'Stedelijk waterbeheer' vraagt om een aanpak die recht doet aan beide onderdelen.

In het verleden gemaakte keuzes tussen water en andere belangen, hoe verklaarbaar ook vanuit de destijds heersende inzichten, hebben per saldo niet tot een duurzame situatie geleid. Toenemende wateroverlast en alarmerende kennis over de gevolgen van de klimaatverandering, hebben geleid tot het besef dat er meer ruimte nodig is voor water. Nieuwe Europees regelgeving (Kaderrichtlijn Water; KRW) legt bloot dat de inrichting van de Nederlandse watersystemen en de belasting ervan met verontreinigende stoffen niet aan Europese vereisten voldoen.

De geconstateerde knelpunten gaven aanleiding tot een transitie in het omgaan met water, en in het stedelijk waterbeheer als onderdeel daarvan. Met het ondertekenen van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) hebben de Nederlandse overheden afspraken gemaakt om samen tot een nieuwe aanpak in het waterkwantiteitsbeleid te komen. Om de doelen van de KRW te verwezenlijken is een nationaal geregisseerde aanpak via stroomgebiedcomités in gang gezet. Voor waterkwantiteit, waterkwaliteit én inrichting is het doel om in 2015 de watersystemen weer op orde te hebben en deze daarna op orde te houden.

3.2. NIEUWE WATEROPGAVEN VOOR LIMBURGSE OVERHEDEN

Het beleidsveld 'water' heeft in Nederland altijd een belangrijke en afgebakende positie ingenomen. 'Water' kent eigen wetgeving, financieringsinstrumenten, planvormen en zelfs een eigen overheidslaag (de waterschappen). Maar de afgeschermdde positie van de waterwereld kent ook een keerzijde: in de integrale, de ruimtelijke en economische maatschappelijke ontwikkeling speelde het belang van de watersystemen zelf maar een beperkte rol. Het nieuwe waterbeheer repareert de relatie tussen 'water' en de integrale maatschappelijke ontwikkeling. De benadering die in WB21 en KRW wordt gekozen spreekt alle betrokken overheden op alle relevante beleidsterreinen aan op hun verantwoordelijkheid voor knelpunten en oplossingen in het waterbeheer. (zie kader).

WB21 en KRW hanteren bij het bepalen van de wateropgaven een stroomgebiedbenadering. Water stroomt en verbindt zo alle gebieden, inwoners en overheden in een stroomgebied. Activiteiten in één deel van een stroomgebied hangen samen met knelpunten in een ander. Zo kan een hoge afvoer van water of verontreinigde stoffen leiden tot stapeling van problemen benedenstrooms. Een stuw in een rivier kan het hele systeem stroomopwaarts onbereikbaar maken voor vissen.

Uitgangspunt is dat knelpunten in delen van het stroomgebied leiden tot een wateropgave voor de veroorzakers in het hele stroomgebied. Daarbij wordt een brongerichte aanpak als uitgangspunt genomen; problemen dienen zoveel mogelijk direct bij de veroorzaker aangepakt te worden. Daarnaast geldt niet afwentelen als uitgangspunt: elke overheid is zelf verantwoordelijk voor de aanpak van haar belasting van het watersysteem.

De komende jaren zullen de Limburgse overheden de transitie in het stedelijk waterbeheer gezamenlijk gestalte dienen te geven. Elke Limburgse overheid wordt daarbij, op basis van haar verantwoordelijkheden in het stedelijk waterbeheer (zie figuur 1), om een bijdrage gevraagd bij :

- het in beeld brengen waar de watersystemen qua waterkwantiteit, waterkwaliteit en inrichting nog niet op orde zijn;
- het formuleren en nemen van maatregelen om de watersystemen in 2015 op orde te brengen;
- het ontwikkelen en implementeren van nieuwe werkmethoden om behoud van duurzame stedelijke watersystemen in te toekomst te waarborgen.

Als steller van het regionaal beleidskader geeft de Provincie in het voorliggende beleidskader (H4 en H5) nadere invulling aan de verwachte inzet van de Limburgse overheden. De concretisering blijft echter beperkt. Enerzijds bewust, omdat de Provincie graag ruimte wil geven aan andere overheden voor het maken van een doelmatigheidsafweging op uitvoeringsniveau. Anderzijds noodgedwongen, vanwege de vele veranderingen die momenteel plaatsvinden. Zo zijn de definitie van de term 'op orde', het identificeren van mogelijk maatregelen en de beoordeling van de doelmatigheid ervan momenteel in ontwikkeling. Daarnaast worden nieuwe inhoudelijke en organisatorische uitgangspunten in de nationale wetgeving verankerd en vindt aanpassing van wettelijke planvormen plaats.

3.3. UITGANGSPUNTEN VAN HET PROVINCIAAL BELEID

De Provincie zal de komende jaren voortvarend invulling geven aan haar regionale taken in het stedelijk waterbeheer. Bij het bepalen van provinciale positie, zowel in het voorliggende beleidskader als bij het borgen en stimuleren van de uitvoering in de komende jaren, hanteert de Provincie de volgende uitgangspunten.

1. ieder zijn deel, samen sterk

Het nieuwe waterbeleid spreekt alle overheden aan op hun bijdrage aan een duurzaam (stedelijk) waterbeheer. De Provincie, als regionaal regisseur, vindt het belangrijk dat alle Limburgse overheden deze verantwoordelijkheid opnemen c.q. meewerken aan het op orde brengen van het stedelijk watersysteem en aan het implementeren van nieuwe werkmethoden.

2. voortvarende en realistische aanpak

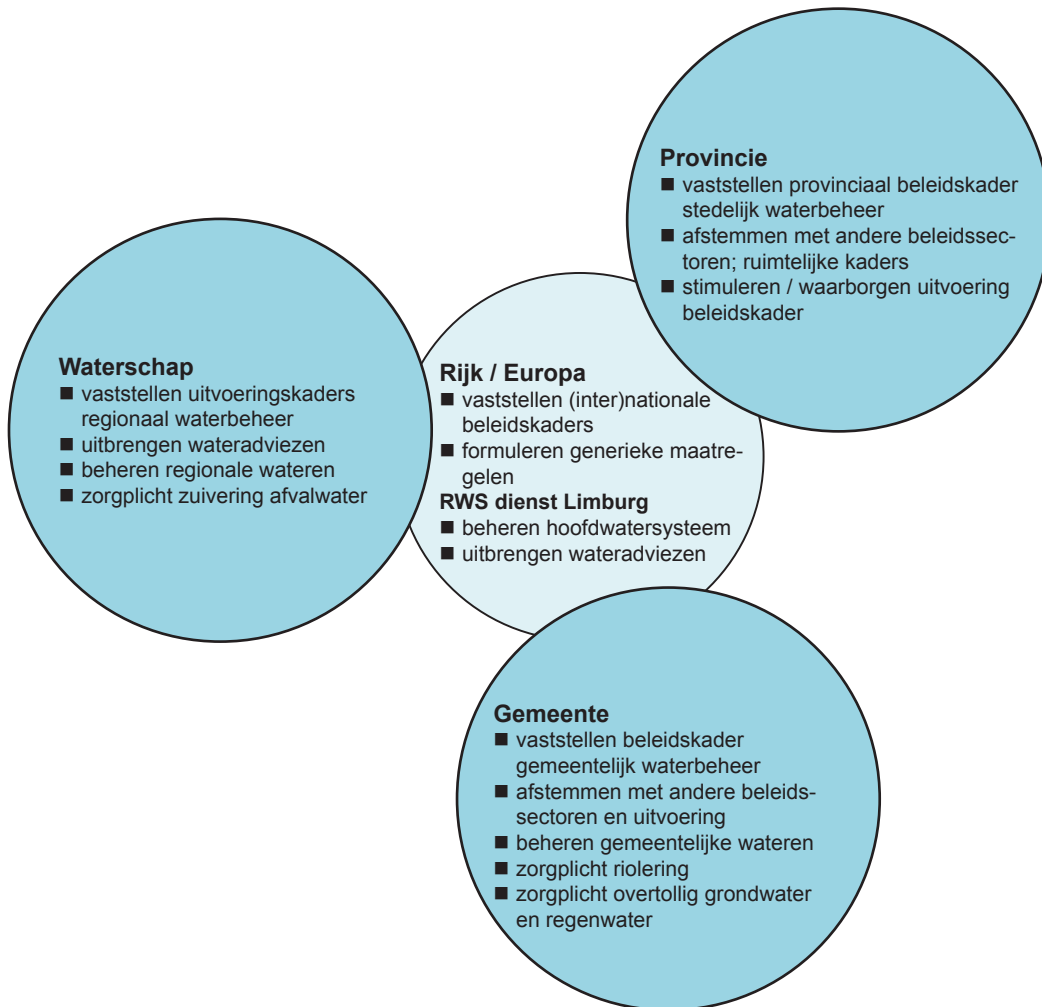
Het nieuwe waterbeleid stelt ambitieuze doelen. De Limburgse overheden zijn (op basis van wetgeving, beleid en/of bestuurlijk afspraken) gecommitteerd aan deze doelen. De Provincie verwacht van alle Limburgse overheden dat ze voortvarend aan de slag gaan om de gestelde doelen te verwezenlijken. Tegelijkertijd pleit de Provincie voor realisme. Maatregelen dienen doelmatig te zijn en geen onevenwichtige inbreuk te maken op een duurzame maatschappelijke ontwikkeling. De Provincie wil daaraan bijdragen door het stellen van haalbare doelen, beperking van de regelgeving en administratieve lastendruk, ruimte voor maatwerk en kostenefficiënte maatregelen en gerichte inzet van ondersteunende middelen.

3. (ruimtelijke) kansen benutten

Water stelt randvoorwaarden, maar water biedt ook kansen om de kwaliteit van de leefomgeving te vergroten. De Provincie vindt het belangrijk dat deze kansen worden benut. Aanpak van de wateropgaven in het bredere perspectief van de ruimtelijke ontwikkeling maakt het mogelijk om maatschappelijke doelen gecombineerd te verwezenlijken. De nieuwe ontwikkelingsgerichte benadering in de ruimtelijke ordening geeft ruimte om zo'n duurzame route vorm te geven.

Figuur 1

Verdeling verantwoordelijkheden in het stedelijk waterbeheer

De Provincie Limburg stelt in overleg met de andere Limburgse overheden de regionale beleidskaders voor stedelijk waterbeheer op en stimuleert en waarborgt de doorwerking ervan. De uitvoering van het stedelijk waterbeheer is met name een zaak voor gemeenten en waterschappen. Gemeenten bepalen voor gemeentelijk watersysteem hoe en in welke mate zij een bijdrage leveren aan het bereiken van de strategische doelen en leggen dit vast in GRP, ruimtelijke plannen en eventueel gemeentelijke waterplannen. Waterschappen bepalen voor hun regionale wateren de condities voor realisatie van strategische doelen en leggen deze condities vast in de waterbeheersplannen.

In dit hoofdstuk worden de provinciale ambitie en de beleidsdoelen voor stedelijk waterbeheer in beeld gebracht aan de hand van drie beleidsthema's. Per thema wordt de regionale beleidsaanpak in beeld gebracht.

4.1. WATERKWANTITEIT

4.1.1. Doelen stedelijk waterbeheer

Ambitie

- *Het op orde brengen en houden van Limburgse watersystemen, daarbij anticiperend op veranderende klimatologische omstandigheden.*

Doelen voor het stedelijk waterbeheer

- *In 2015 voldoen alle stedelijke wateren aan normen en criteria voor wateroverlast*
- *Afvalwaterstromen en regenwater worden zoveel mogelijk gescheiden*
- *Regenwater wordt, binnen grenzen van doelmatigheid, maximaal afgekoppeld van het riool*
- *Toename van waterafvoer door nieuwe ruimtelijke plannen wordt voorkómen*
- *In 2015 zijn baggerknelpunten in het stedelijk watersysteem opgelost*

De Nederlandse overheden hebben in 2001 afgesproken gezamenlijk te werken aan het op orde brengen van de watersystemen in 2015 en deze vervolgens op orde te houden richting 2050. In 2003 is de gezamenlijke aanpak verder ingevuld met de ondertekening van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). De Provincie Limburg geeft met haar doelen invulling aan de waterkwantiteitsopgave voor de Limburgse wateren, in lijn met de afspraken die in het NBW zijn gemaakt.

Een belangrijk middel om de watersystemen ook voor de langere termijn op orde te houden vormt het anders omgaan met regenwater. Door toenemende verstedelijking wordt steeds meer regenwater via buizen afgevoerd naar rioolwaterzuiveringsinstallaties, met negatieve gevolgen als wateroverlast, verstoring van de lokale waterhuishouding, verontreiniging van oppervlaktewater (door overstorten), inefficiënte werking van zuiveringsinstallaties en ondoelmatige verontreiniging (en weer zuivering) van schoon regenwater. De problemen zullen naar verwachting groter worden door de klimaatsverandering en daarmee gepaard gaande heviger regenbuien. In de Beleidsbrief Regenwater heeft de nationale overheid daarom beleid ingezet om afvalwater en regenwater te scheiden en regenwater, voor zover doelmatig, af te koppelen van het riool.

In de volgende paragrafen wordt de beleidsaanpak op deelonderwerpen toegelicht.

4.1.2. Op orde brengen stedelijke watersystemen

In het NBW is afgesproken dat eind 2006 duidelijkheid bestaat over de maatregelen en financiering die nodig zijn om de Nederlandse watersystemen in 2015 op orde te krijgen. De Limburgse waterschappen hebben in 2005 op basis van voorlopige werknormen de wateroverlast vanuit oppervlaktewateren, waaronder die in stedelijk gebied, in beeld gebracht. GS stelt in 2006 in overleg met de waterschappen voorlopige normen en de wateropgave vast. Uitgangspunt is dat maatregelen zo mogelijk meerdere doelen dienen en passen bij de principes van het NBW beleid (bronaanpak, stroomgebiedbenadering, niet afwentelen). In lijn met een landelijk advies dat in het Landelijk Bestuurlijk Overleg Water (LBOW) is goedgekeurd, stelt de Provincie uiterlijk 2009, nadat op nationaal niveau financiële kaders zijn aangegeven, definitieve normen vast, neemt op hoe het primaire watersysteem (waaronder het stedelijk gebied) in grote lijnen op orde zal worden gebracht en verankert het daarmee samenhangend aanvullend ruimtebeslag in een POL aanpassing. De waterschappen stellen de definitieve maatregelen vast in hun waterbeheersplan.

De gemeenten brengen uiterlijk medio 2006 wateroverlastknelpunten in beeld voor grondwater, riolering en oppervlaktewateren in gemeentelijk beheer en geven inzicht in te nemen maatregelen en gewenste financiering. Ook zij stellen uiterlijk 2009, nadat nationaal afspraken zijn gemaakt over financiële kaders, de taakstellende afspraken vast en verankeren deze in structuur- en bestemmingsplannen en in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP).

Om de Limburgse wateropgaven een goede plek te geven in het NBW en ondersteuning vanuit dat kader te benutten is op korte termijn een actieve bijdrage van de gemeenten noodzakelijk. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van advisering door de waterschappen en van ondersteuning vanuit landelijke kaders (Unie van Waterschappen en VNG).

De periode tot 2015 kan vervolgens worden benut om de overeengekomen maatregelen uit te voeren. De Provincie wil het regionaal overleg in de waterpanels (zie paragraaf 5.1) benutten om de voortgang in het NBW proces met de Limburgse overheden te bespreken.

4.1.3. Afkoppelen regenwater

Het moderne waterbeheer kiest ten aanzien van het omgaan met water voor een fundamenteel nieuwe aanpak, die door de rijksoverheid beleidsmatig is vastgelegd in de Beleidsbrief Regenwater. Conform de centrale NBW trits vasthouden – bergen – afvoeren wordt overtollig hemelwater niet meer, zoals voorheen, snel afgevoerd via rioleringsbuizen, maar gescheiden van de afvalwaterstromen zoveel mogelijk vastgehouden en geïnfiltreerd in het gebied waar het valt. Is dat niet mogelijk, dan zal voor het surplus aan water bergingsmogelijkheid moeten worden gevonden; afvoeren (en compenseren) is de laatst wenselijke oplossing. Met de nieuwe aanpak worden ook voordelen ten aanzien van de waterkwaliteit en de werking van de waterzuivering gerealiseerd. De nieuwe benadering wordt met de inwerkingtreding van het besluit lozingen huishoudelijk afvalwater juridisch verankerd. De Wet Gemeentelijke Watertaken geeft gemeenten met het verbreed rioolrecht ook een instrument om deze nieuwe beleidsopgave te financieren (zie ook bijlage 1).

Het POL heeft kwantitatieve doelen geformuleerd om afkoppelen door gemeenten te stimuleren: 60 % afkoppelen van regenwater in nieuwbouwwijken (80 % in infiltratiegebieden) en in 2020 20 % afkoppelen in bestaand bebouwd gebied. Uit een enquête onder Limburgse gemeenten (in het kader van de evaluatie grondwaterbeleid) blijkt (vrijwel) volledig afkoppelen bij nieuwbouw inmiddels gangbare praktijk. In bestaand gebied blijkt de doelstelling veel lastiger te bereiken. De nationale keuze voor afkoppelen als beleidsuitgangspunt geeft aanleiding de provinciale beleidsdoelen te heroverwegen. De Provincie neemt de filosofie achter de nieuwe beleidslijn over, door maximaal afkoppelen van regenwater binnen grenzen van doelmatigheid als beleidsdoel te stellen. De nieuwe doelstelling geldt voor zowel nieuwbouw als bestaand gebied. Investeringsin bestaand gebied vinden bij voorkeur pas plaats indien maatschappelijke ontwikkelingen (renovatie, herstructurering) de mogelijkheid bieden om kosteneffectieve maatregelen te nemen. Gemeenten dienen in een verbreed GRP aan te geven welke afkoppelstrategie wordt gevolgd en hoe ze daarbij tot een doelmatigheidsbeoordeling komen. Provincie en waterschappen ondersteunen de gemeenten bij het ontwikkelen van

zo'n verbreed plan. Voor de Provincie is de afkoppelstrategie een belangrijk ijkpunt bij de beoordeling van de gemeentelijk afweging bij GRP's en ruimtelijke plannen. De voorkeurstabel afkoppelen (zie 4.2.4) geeft een belangrijke aangrijpingspunt voor uitwerking van doelmatigheid in relatie tot de fysieke randvoorwaarden en de milieukwaliteit. De hoeveelheid en complexiteit van relevante factoren maakt het (nog) niet opportuun om kwantitatieve provinciale beleidsdoelen over de uitkomst van de doelmatigheidsbeoordeling te geven.

De gemeentelijke beleidskeuzes hebben ook consequenties in de samenhang van het stroomgebied. Het is daarom gewenst dat de gemeenten hun afkoppelstrategie inbedden in een bredere ruimtelijke visie (relaties met stroomgebied, leefomgeving, regenwaterinfrastructuur). De uiteindelijke gemeentelijke doelmatigheidsafweging mag niet leiden tot afwenteling van waterproblemen; zonodig is het creëren van compenserende ruimte gewenst. Gemeenten kunnen hierop bijvoorbeeld anticiperen door in een gemeentelijk waterplan hydrologische condities te koppelen aan de beoordeling van potentiële bouwlocaties. Bij concrete ruimtelijke plannen gaat het bijvoorbeeld om het reserveren van (retentie)ruimte voor water.

De Provincie wil de praktijkervaringen van de komende jaren benutten om samen met gemeenten en waterschappen al werkende tot nadere concretisering van het begrip doelmatig komen. Factoren die daarbij een rol spelen zijn onder meer de aanwezigheid van fysieke obstakels (bijvoorbeeld ontbreken van ruimte, slechte waterdoorlatendheid van de bodem of wateroverlast / hoge grondwaterstanden), technische (on)mogelijkheden, risico op milieuverontreiniging, benodigde investeringen, doelmatigheid van maatregelen en de absolute hoogte van de rioolbelasting.

4.1.4. Loketfunctie wateroverlast

De nieuwe Wet Gemeentelijke Watertaken (WGW) geeft de gemeenten een loketfunctie voor de burger voor problemen met water(overlast). Dat betekent concreet dat de gemeente verantwoordelijk is voor de ontvangst van vragen en klachten en het organiseren van een vervolgtraject. De oplossing van het probleem vraagt om maatwerk; de problematiek is vaak sectoroverstijgend. Daarom is de verantwoordelijkheid voor de oplossing van probleem niet bij voorbaat bij één partij te leggen, elke overheid en de burger behoudt daarin de eigen verantwoordelijkheid. De omschreven loketfunctie van de gemeenten komt in hoofdlijnen overeen met de verantwoordelijkheid die op dit punt in de provinciale verordening waterhuishouding is vastgelegd. Zodra de definitieve tekst van de WGW is vastgesteld, wordt bezien of dit aanleiding geeft tot aanpassing van de verordening.

4.1.5. Waterbodems

Te veel bagger kan in een stedelijke watersysteem wateroverlast veroorzaken en in voorkomende gevallen scheepvaart belemmeren. Er bestaat echter onvoldoende inzicht in de mate waarin de aanwezigheid van waterbodems in Limburg een knelpunt vormt. De Limburgse waterschappen brengen daarom de aard en omvang van de baggerproblematiek en de gewenste oplossingen in de door hen beheerde wateren in beeld. Ook van gemeenten wordt verwacht dat zij, eventueel in samenwerking met de waterschappen, de komende jaren zonnig baggerplannen voor de gemeentelijke wateren opstellen. Voor 2015 geldt het wegnemen van de geconstateerde knelpunten als doelstelling.

Het waterbodembeleid in Nederland concentreert zich van oudsher ook op het saneren van ontoelaatbare verontreinigingen. De omvang van deze problematiek is, in vergelijking met de rest van Nederland, in Limburg beperkt van omvang. Voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) is het ecologisch functioneren van het watersysteem uitgangspunt voor te bereiken doelen en te nemen maatregelen. Het beheer van de waterbodem zal daarmee nadrukkelijker gericht dienen te worden op vervuilde waterbodems die daadwerkelijk een bedreiging vormen voor de te realiseren chemische en ecologisch doelstellingen in de watersystemen. In het traject van de KRW zal moeten blijken of en in welke mate dit leidt tot waterbodempogaven in Limburg. De provincie zal zich inzetten om voldoende afzetmogelijkheden in beeld te krijgen, indien dit uit de genoemde inventarisaties en het KRW traject noodzakelijk blijkt.

4.2. WATERKWALITEIT

4.2.1. Doelen stedelijk waterbeheer

Ambitie

- *Het bereiken van een goede waterkwaliteit*

Doelstellingen voor het stedelijk waterbeheer

- *In 2015 voldoen de stedelijke wateren conform de Kaderrichtlijn Water (KRW) aan de normen voor goede chemische toestand voor oppervlaktewateren*
- *Achteruitgang in de waterkwaliteit wordt voorkomen*
- *Gemeenten realiseren zo spoedig mogelijk de basisinspanning voor riolering*
- *Verontreiniging door afkoppelen van hemelwater wordt voorkomen*

De afgelopen decennia is de kwaliteit van het oppervlaktewater sterk verbeterd, vooral door succesvolle sanering van puntbronnen. De verbetering stagneert echter, met name doordat de diffuse verontreinigingen moeilijker zijn aan te pakken. Voortzetting van ingezette instrumenten (zoals de WVO vergunningverlening) is daarom noodzakelijk, om de waterkwaliteit te verbeteren en in het uiterste geval verslechtering te voorkomen. De Provincie dringt er op aan om bij het formuleren en prioriteren van maatregelen een bovenregionaal (stroomgebied) en integraal perspectief voor ogen te houden en waar mogelijk prioriteit te geven aan het herstel van kwetsbare watersystemen (zoals SEF beken en de KRW natuurlijke waterlichamen). De KRW geeft een nieuwe impuls aan de aanpak van de verontreiniging, door te verplichten tot het in goede toestand brengen van de Nederlandse watersystemen in 2015. Tot de definitieve vaststelling van de KRW doelstellingen in 2009 hanteert de Provincie het Maximaal Toelaatbaar Risico (MTR) als de minimaal te realiseren waterkwaliteit en het Verwaarloosbaar Risico (VR) als lange termijn doel. In de volgende paragrafen wordt de beleidsaanpak op deelonderwerpen toegelicht.

4.2.2. Kaderrichtlijn water

Uitvoering van de KRW krijgt gestalte via een traject dat leidt tot de vaststelling van een stroomgebiedbeheersplan (SGBP) in 2009 (inspraak in 2008). Belangrijke tussenproducten op nationaal niveau vormen de decembernota's (in 2005, 2006 en 2007). De organisatie van de noodzakelijke activiteiten binnen het Maas-

stroomgebied worden vanuit een projectbureau Maas gecoördineerd onder regie van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas. In het SGBP zal worden aangegeven welke maatregelen worden uitgevoerd om de KRW doelstellingen in 2015 of (voor zover toestemming voor uitstel wordt verkregen) uiterlijk in 2027 te bereiken. Nationaal is gekozen voor een parallelle aanpak; alle Nederlandse overheden werken mee aan een proces waarin gezamenlijk van grof naar fijn aan de invulling van het SGBP wordt gewerkt. In 2009 stellen alle betrokken overheden gelijktijdig in beleids – en beheersplannen hun bijdrage aan het SGBP vast en voeren de overeengekomen maatregelen in de jaren erna uit.

De Provincie zet zich in om in het KRW proces te komen tot een set van haalbare, betaalbare en efficiënte maatregelen die het meeste rendement opleveren voor het functioneren van het watersysteem in een bredere context en bij voorkeur een integrale meerwaarde opleveren voor de Limburgse leefomgeving. Definitieve besluitvorming over de keuze van doelen, maatregelen en bijbehorende financiering en de bijbehorende aanpassing van het POL op het onderdeel regionaal waterbeleid is in 2009 aan de orde. Een realistische benadering is van belang omdat de KRW, anders dan de normen die tot op heden in het Nederlandse beleid zijn gehanteerd, een resultaatsverplichting kent; het niet nakomen van vastgestelde doelen leidt tot sancties vanuit Europa.

Om tot efficiënte maatregelen en realistische ambities te komen is het noodzakelijk dat gemeenten en waterschappen ook voortdurend betrokken zijn in het proces en inbreng leveren, onder andere om doelmatige

maatregelen in beeld te brengen. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en het VNG hebben gezorgd voor een tijdelijk stimuleringsprogramma om gemeenten de komende jaren te ondersteunen bij het invullen van hun bijdrage aan het stroomgebiedbeheersplannen. De Provincie wil de waterpanels benutten als regionaal platform om de voortgang in het KRW traject en eventuele knelpunten binnen Limburg te bespreken.

4.2.3. Basisinspanning riolering

In het POL is aangegeven dat de gemeentelijke rioleringen gesaneerd dienen te worden door het nemen van maatregelen om vóór 1 januari 2005 de (nader geconcretiseerde) basisinspanning te bereiken. Naar verwachting zal in 2008 ruim driekwart van de Limburgse gemeenten de basisinspanning realiseren, een score die gemiddeld is in vergelijking met de rest van Nederland. De Provincie houdt voor de achterblijvers onverkort vast aan het zo spoedig mogelijk bereiken van de basisinspanning, als een belangrijke toetssteen voor de aanvaardbaarheid van nieuwe GRP's. Afspraken over te nemen maatregelen in GRP's dienen in de overstortvergunning te worden verankerd en gehandhaafd.

Inmiddels zijn de waterschappen c.q. het waterschapsbedrijf Limburg samen met de gemeenten en Rijkswaterstaat Dienst Limburg gestart met optimalisatiestudies (OAS), die tot doel hebben de samenhang in het de afvalwaterketen af te stemmen op de watersysteendoelen tegen de laagste maatschappelijke kosten. In de pilot OAS Venray is onderzocht op welke wijze dit het meest efficiënt kan gebeuren. Naar verwachting zullen in 2008 voor heel Limburg OAS studies zijn afgerond. Het resultaat van de studies is dat invulling wordt gegeven aan het afronden van de basisinspanning en dat inzicht wordt verkregen in de mogelijkheden en consequentie van verdergaande maatregelen ten behoeve van onder meer de KRW. De uiteindelijke keuze voor te nemen verdergaande maatregelen en de verdeling van taken en financiering zal in het stroomgebied-beheersplan concretisering krijgen.

Indien de optimalisatiestudie een discrepantie aangeeft tussen het subiet bereiken van de basisinspanning en een aanzienlijk doelmatiger invulling op korte termijn, dan gaat de voorkeur van de Provincie uit naar een doelmatige oplossing, die recht doet aan eerder vastgelegde afspraken en binnen een voor alle partijen acceptabele termijn.

4.2.4. Verantwoord afkoppelen

Het afkoppelen van hemelwater kan bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit (bijvoorbeeld door vermindering van overstorten). Daar tegenover staan risico's op het optreden van wateroverlast of het ontstaan van ongewenste verontreiniging in (grond)water of bodem. De afweging tussen kansen en risico's vraagt om

maatwerk. Het regenwaterbeleid en de in ontwikkeling zijnde Wet Gemeentelijke Watertaken (WGW) legt de verantwoordelijkheid voor het leveren van dit maatwerk bij de gemeenten.

In het verbrede rioleringsplan (GRP+) dienen gemeenten aan te geven welke afkoppelstrategie zij hanteren en hoe zij, binnen de kaders van het provinciale beleid, daarbij met de beheersing van de risico's omgaan. (zie ook 5.2). De Provincie hanteert bij haar beschouwing van het GRP+ de voorkeurstabel afkoppelen als richtinggevende toetssteen.

Aangezien bij zowel waterbeheerders als gemeenten grote behoefte bestond aan meer duidelijkheid over de te maken afweging, heeft de Provincie Limburg in overleg met de Limburgse waterschappen, Rijkswaterstaat Dienst Limburg en enkele gemeenten een voorkeurstabel afkoppelen ontwikkeld en vastgesteld. In deze voorkeurstabel is de gezamenlijk gedragen visie van de waterbeheerders aangegeven voor diverse situaties, variërend van methoden die de voorkeur hebben naar methoden die in principe worden afgeraden. De voorkeurstabel is concreter dan de beslisboom afkoppelen, die in het verleden bij de beoordeling van subsidieaanvragen is gehanteerd. De voorkeurstabel heeft in eerste instantie een adviesstatus voor gemeenten, zij het dat in Provinciale Milieu Verordening (PMV) gebieden (met name in grondwaterbeschermingsgebieden en waterwingebieden) op onderdelen een stringenter regelgeving aan de orde is.

Mede met het oog op het gewenste beperken van de regeldruk is er vooralsnog niet voor gekozen de voorkeurstabel vast te leggen in beleidsregels of in wetgeving (PMV). Keuze voor een af te raden techniek kan in de praktijk echter leiden tot omvangrijke voorschriften bij het verkrijgen van een PMV ontheffingverlening teneinde risico's op grondwaterverontreiniging te vermijden. Op termijn van een jaar zal geëvalueerd worden of de voorkeurstabel in de praktijk ook tot de gewenste besluitvorming leidt. De Provincie zal dan ook bezien of er aanleiding is om alsnog tot een nadere regelgeving in het PMV te komen ter bescherming van specifieke grond- en drinkwaterbelangen.

Naar verwachting zal de WGW gemeenten in de toekomst meer wettelijke instrumenten in handen geven om eisen te stellen aan bronnen van diffuse verontreinigingen in het stedelijk gebied, zoals het gebruik van uitlopende bouwmaterialen.

4.2.5. Lozingen buitengebied

Ongezuiverde lozing van huishoudelijk afvalwater op oppervlaktewater of bodem is sinds 1 januari 2005 verboden. Inmiddels zijn in Limburg vrijwel alle ongezuiverde lozingen succesvol gesaneerd c.q. aangesloten op de riolering of op een individueel zuiveringssysteem. Begin 2006 is de sanering van het buitengebied volledig voltooid. Voor toekomstige gevallen van afvoer van afvalwater uit het buitengebied geldt in principe

een verplichte aansluiting op het rioleringsnet van de gemeente. Het onderscheid tussen buitengebied en bebouwd wordt gemaakt conform het bepaalde in de wegenverkeerswet. Van de rioleringsverplichting kan aan de gemeente ontheffing worden verleend, indien de kosten voor aansluiting van een pand op de riolering hoger zijn dan de richtbedragen. Sinds 1997 worden daarvoor de bedragen € 6.806,00 voor overig gebied en/of € 11.345 voor kwetsbare gebieden gehanteerd. Het ontbreken van een indexering leidt geleidelijk tot een ongewenste verschuiving in de verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeenten en particulieren. Vanaf het moment van publicatie van dit beleidskader in het Provinciaal Blad vindt daarom een indexering van de bedragen plaats. Dat betekent dat de genoemde bedragen nog voor het kalenderjaar 2006 geldig zijn, maar vervolgens jaarlijks per 1 januari worden geïndexeerd, op basis van de door de Provincie hiervoor gehanteerde uniforme gedragslijn. Als kwetsbare gebieden in de zin van de ontheffing rioleringsverplichting zijn in de vigerende PMV aangewezen de waterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden, het bodembeschermingsgebied Mergelland en de zogenaamde overige kwetsbare gebieden. De zogenaamde overige kwetsbare gebieden omvatten watersystemen met een specifiek ecologische functie, delen van de ecologische hoofdstructuur (EHS/POG), stroomgebieden en intrekgebieden. De Provincie zal in 2006 een evaluatie starten om te bezien in hoeverre tot vereenvoudiging van het ontheffingenbeleid kan worden gekomen.

4.2.6. Aanpak diffuse bronnen

Om tot een reductie van de hoeveelheid diffuse verontreiniging te komen heeft de Provincie in 2003 samen met Rijkswaterstaat directie Limburg, waterschappen en gemeenten een Gemeenschappelijk Actie Programma diffuse bronnen onderschreven. Het programma heeft ertoe geleid dat in een aantal gemeenten goede vorderingen zijn gemaakt met het terugdringen van diffuse verontreinigingen en ervaringen zijn opgedaan met de uitvoering van maatregelen. De Provincie zal het actieprogramma diffuse bronnen voortzetten om te stimuleren dat Limburgse overheden concreet werk maken van de aanpak van diffuse bronnen.

De aanpak van diffuse bronnen is ook een belangrijk aandachtspunt bij het formuleren van maatregelen ten behoeve van de KRW. De Provincie is daarbij van mening dat het voor een omvangrijke terugdringing van diffuse bronnen noodzakelijk en doelmatig is om generieke maatregelen te formuleren op (inter)nationaal niveau.

4.3. WATER ALS MEDE ORDENEND PRINCIPE

4.3.1. Doelen stedelijk waterbeheer

Ambitie

Limburg geeft ruimte aan kansen en randvoorwaarden van water

Doelstellingen voor het stedelijk waterbeheer

- *Uiterlijk 2015 zijn inrichtingsknelpunten in stedelijke wateren opgeheven*
- *Meervoudig ruimtegebruik draagt bij aan de realisatie van wateropgaven*
- *Waterkansen voor verbetering van de leefomgevingkwaliteit worden benut*
- *Beekdalen worden zoveel mogelijk gevrijwaard van bebouwing*
- *Burgers krijgen inzicht in gehanteerde grond- en oppervlaktewaterregimes*

De laatste jaren heeft de relatie tussen water en ruimte beleidsmatig steeds meer aandacht gekregen. Water heeft ruimte nodig, vanwege hydrologische randvoorwaarden, maar ook vanwege ecologische processen in het watersysteem. Sommige ruimtelijke ontwikkelingen geven kansen om die ruimte voor water op een efficiënte wijze te realiseren. Omgekeerd biedt water ook kansen voor ontwikkeling van ruimtelijke functies. In de volgende paragrafen wordt de beleidsaanpak op deelonderwerpen toegelicht.

4.3.2. Inrichting stedelijke wateren

In veel gevallen wordt het ecologisch functioneren van watersystemen meer belemmerd door fysieke dan door chemische omstandigheden. Zeker in bebouwd gebied is in het verleden veelal prioriteit gegeven aan de stedelijke functies, waarbij het natuurlijke karakter van de waterlopen is aangetast of de waterloop zelfs helemaal uit het zicht is verdwenen. Inmiddels werken de waterschappen aan beekherstelprojecten, die deels in bebouwd gebied worden uitgevoerd. Daarbij wordt prioriteit gegeven aan beken met een specifieke ecologische functie en beekdalen die als natuurlijk waterlichaam zijn onderscheiden.

De Provincie is van mening dat het op orde brengen van stedelijke watersystemen vraagt om een inrichting die past bij de ter plekke aan het watersysteem toegekende functies, maar tevens geen belemmering vormt voor watersysteendoelen in overige delen van het stroomgebied (zoals bijvoorbeeld bij knelpunten voor vismigratie). Bij het bepalen van het ambitieniveau is de eventuele omkeerbaarheid van de inrichting, tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten, een belangrijke graadmeter. Waterschappen en gemeenten brengen in het Kaderrichtlijn Water (KRW) traject gezamenlijk in beeld welke inrichtingsmaatregelen voor het stedelijk gebied in het stroomgebiedbeheersplan kunnen worden opgenomen en voeren deze maatregelen vanaf 2009 uit. Gemeenten reserveren de ruimte die nodig is voor het op orde brengen en houden van de stedelijke wateren in bestemmingsplannen; waterschappen nemen meanderzones en inundatiezones langs beken in stedelijk gebied op in de legger.

4.3.3. Meervoudig ruimtegebruik

Water biedt volop kansen om het woon- en leefklimaat in het bebouwd gebied te vergroten, bijvoorbeeld door water weer zichtbaar te maken (overkluizingen verwijderen). Daarmee ontstaan kansen om investeringen in water te combineren met andere ruimtelijke ontwikkelingen en tegelijkertijd de benodigde maatschappelijke investering te beperken. Provincie en waterschappen bevorderen via een subsidieregeling dat gemeenten in een waterplan een integrale en ruimtelijke visie opstellen op het gemeentelijk watersysteem en zo mogelijkheden voor het koppelen van waterdoelen en leefomgevingkwaliteit in beeld krijgen. De Provincie wil daarnaast, als stimulerend voorbeeld een concreet project ondersteunen waarin de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en innovatief stedelijk waterbeheer in samenhang worden vormgegeven. Ook weegt de Provincie versterking van de ruimtelijke kwaliteit en doelbereik voor andere ruimtelijke functies mee bij de beoordeling van de wenselijkheid van voorgestelde maatregelen (in trajecten WB21 en KRW).

Het nieuwe provinciale ruimtelijke ordeningsbeleid gaat uit van een ontwikkelingsgerichte aanpak en biedt gemeenten de gelegenheid om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te realiseren. Daarbij dienen bij voorkeur

ook mogelijkheden benut te worden om invulling te geven aan de stedelijke wateropgaven. Tal van ruimtelijke ontwikkelingen bieden immers kansen om stedelijke wateropgaven 'mee te laten liften'. Actuele voorbeelden zijn de projecten als Klavertje Vier te Grubbenvorst en industrieterrein Kanaalzone te Weert, waarbij rode functies worden gerealiseerd en tegelijkertijd waterdoelen worden verwezenlijkt.

Voor diverse specifieke ruimtelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld voor mensgerichte natuur, ISV, landgoedontwikkeling) zijn subsidieregelingen beschikbaar. De Provincie zal waar mogelijk bevorderen dat bij de inzet van subsidieregelingen, bijvoorbeeld door werk met werk te maken, stedelijke waterdoelen kunnen worden meegenomen.

De watertoets vormt de procedure bij uitstek om bij concrete ruimtelijke plannen al in vroegtijdig stadium randvoorwaarden en kansen van water aan de orde te stellen.

4.3.4. Ruimte voor water in beekdalen

Het ruimtelijk beleid van de Provincie is erop gericht beekdalen vanwege ecologische, landschappelijke en hydrologische waarden zoveel mogelijk te vrijwaren van bebouwing. In beekdalen is het nodig dat natuurlijke inundatie kan optreden om de natuurlijke veerkracht van beeksystemen te handhaven c.q. om piekafvoeren af te vlakken en de kans op wateroverlast benedenstrooms duurzaam te verminderen.

De Provincie maakt onderscheid tussen gebieden met een strikte (nee, tenzij) bescherming (zogenaamde P1 gebieden, zijnde de EHS) en gebieden waarin een ontwikkelingsgerichte basisbescherming (ja, mits) wordt geboden. Dit staat overigens los van de bescherming die (delen van) beekdalen kunnen bezitten vanuit andere kaders, bijvoorbeeld doordat ze op de legger zijn aangeduid (bescherming via de keur), doordat ze in de Provinciale Milieu Verordening zijn aangewezen of doordat (inter)nationaal beschermde soorten voorkomen. Een groot deel van de beekdalen ligt in de Provinciale Ontwikkelingszone Groen (POG). In deze overige gebieden krijgen de beekdalen planologisch gezien een ontwikkelingsgerichte basisbescherming. Dat wil zeggen dat behoud en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden (waaronder water) richtinggevend zijn voor de ruimtelijke ontwikkelingen.

In het rivierbed van de Maas is de Beleidslijn grote rivieren richtinggevend voor de toelaatbaarheid van ruimtelijke ontwikkelingen.

4.3.5. GGOR

In het POL is voor 2002 een vlakdekkend GGOR aangekondigd, waarbij voor heel Limburg zou worden aangegeven welk grond- en oppervlaktewaterregime wordt gehanteerd, passend bij de in het ruimtelijke

beleid vastgelegde functies. In het Nationaal Bestuursakkoord Water is daarna een concreet werktraject afgesproken om tot een GGOR te komen, waarbij de realisatietermijn is verschoven naar 2010. De waterschappen ontwikkelen het GGOR binnen aangereikte kaders van de Provincie en nemen het GGOR op in het waterbeheersplan. Uiteindelijk wordt de GGOR daarmee een belangrijk hydrologisch toetsmiddel voor bijvoorbeeld het in beeld brengen van consequenties en mogelijkheden van nieuwe ruimtelijke functies. De ontwikkeling van de GGOR en het daarbij noodzakelijke afwegingsproces tussen functies zal zich beperken tot het landelijk gebied. In stedelijk gebied liggen functies en bijbehorende ontwateringsnormen over het algemeen al vast en is een aanvullend afwegingsproces niet aan de orde. Wel zal de Provincie stimuleren dat de Limburgse burgers toegang krijgen tot informatie over het gehanteerde grond- en oppervlaktewaterregime in hun leefomgeving.

Het aantal instrumenten dat de Provincie ter beschikking heeft om zelf haar kaderstellende doelen te verwezenlijken is beperkt; uitvoering van het stedelijk waterbeleid vindt met name door gemeenten en waterschappen plaats. In dit hoofdstuk is aangegeven hoe de Provincie invulling wil geven aan beleidsinstrumenten om het bereiken van de geformuleerde beleidsdoelen te waarborgen.

5.1. REGIONAAL OVERLEG

Het nieuwe waterbeheer vraagt de komende jaren wezenlijke inspanningen van de Limburgse overheden. Gezamenlijk zullen de Limburgse overheden de regionale wateropgaven moeten oppakken, elk vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Om tot een goede afstemming van de benodigde inspanningen te komen en te leren van ieders ervaringen, heeft de Provincie, in samenwerking met de Limburgse waterschappen, Rijkswaterstaat Dienst Limburg en enkele Limburgse gemeenten, het initiatief genomen tot het instellen van een regionaal overlegplatform voor stedelijk waterbeheer, de waterpanels. De Provincie ziet de waterpanels als een belangrijk middel om bestuurlijk en ambtelijk de kennis en noodzaak van de regionale wateropgaven onder de Limburgse overheden te verspreiden. Regelmatige informatie uitwisseling over (knelpunten in) de uitvoering van de wateropgaven biedt daarnaast waardevolle informatie om de efficiëntie en de betaalbaarheid in het oog te houden. Op basis van de afspraken die zijn gemaakt in het kader van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) en de Kaderrichtlijn Water (KRW), de afspraken die met gemeenten zijn gemaakt en acties/evaluaties die in dit beleidskader zijn genoemd, zal samen met de ander Limburgse overheden een meerjarige activiteitenagenda stedelijk waterbeheer worden opgesteld, die een basis biedt voor agendering van onderwerpen in de waterpanels.

5.2. PLANNEN EN RAPPORTAGES

5.2.1. Gemeentelijk rioleringsplan

Gemeenten dienen in een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) inzichtelijk te maken hoe zij hun zorgplicht voor het inzamelen en transporteren van het afvalwater dat vrijkomt bij binnen haar grondgebied gelegen percelen, willen uitvoeren. De gemeenten houden hierbij rekening met het provinciaal beleid en betrekken onder andere Provincie en waterkwaliteitsbeheerder bij de planvorming.

Het rioleringsbeleid komt de laatste jaren in een steeds breder kader te staan: waterkwantiteits- en kwaliteitsdoelstellingen worden steeds meer richtinggevend voor de wijze waarop gemeenten invulling geven aan hun rioleringsbeleid. De Provincie heeft de laatste jaren bij de bespreking van GRP's al aan gemeenten gevraagd

om rekening te houden met deze beleidsontwikkelingen. Inmiddels wordt bij de in ontwikkeling zijnde wetgeving (Wet Gemeentelijke Watertaken) een verbreed GRP (GRP+) in het vooruitzicht gesteld. Gemeenten krijgen in deze nieuwe wet een zorgplicht voor de afvoer van overtollig grond- en regenwater. Tevens is in de wetgeving het 'anders omgaan met regenwater' verankerd door introductie van de voorkeursvolgorde: aanpak bij de bron, regenwater vasthouden, bergen en dan pas afvoeren en gescheiden inzameling en afvoer van regenwater. Gemeenten dienen daarnaast aan te geven hoe zij de verontreiniging van milieu door afgekoppeld regenwater willen voorkomen. Al deze elementen dienen volgens de wetsvoorstellen deel uit te maken van het nieuwe GRP+.

De hoofdlijnen van het rioleringsbeleid zijn op nationaal niveau al verankerd (onder andere in de regenwaterbrief) en worden doorvertaald in het voorliggende provinciale beleidskader. Van gemeenten wordt verwacht dat ze, aanvullend op de in de Wet milieubeheer aangegeven onderwerpen, vooruitlopend op de nieuwe WGW en rekening houdend met het provinciaal beleid in nieuwe GRP's aandacht geven aan de volgende onderwerpen:

- omgaan met regenwater (afkoppelstrategie en inzicht in gemeentelijke regenwaterstructuur), inclusief het voorkomen van milieuverontreiniging door afkoppelen van hemelwater (verantwoord afkoppelen)
- omgaan met grondwater(overlast), inclusief de invulling van de loketfunctie voor burgers
- verankering van relevante normen, doelen en maatregelen zodra deze in WB21, KRW of in afvalwaterakkoorden zijn vastgesteld.

Bij voorkeur wordt ook aandacht gegeven aan de relatie tussen het rioleringsbeleid en het ruimtelijk beleid. De Provincie vindt het belangrijk dat in het GRP+ een goede afweging wordt gemaakt tussen ambitieuze doelen en haalbare maatregelen. Om daarin tot een objectieve benadering te komen wil de Provincie samen met waterschappen en gemeenten aan de hand van enkele concrete GRP's nadere invulling geven aan bepalende factoren en vuistregels voor het begrip doelmatig.

De toename van de gemeentelijke wateropgaven maakt een stijging van de rioolbelasting in de komende jaren onvermijdelijk, zoals ook al in onderzoeken van Unie van Waterschappen, VNG en RIONED is aangetoond. De Provincie heeft de intentie om met haar beleid de meerkosten te beperken tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau.

5.2.2. Gemeentelijke waterplannen

Het opstellen van een gemeentelijk waterplan helpt een gemeente een integrale visie op het gemeentelijk watersysteem te ontwikkelen. Zo komt bijvoorbeeld de relatie tussen het GRP en het oppervlaktewatersysteem scherper in beeld. Door de betekenis van water voor de leefomgeving integraal en in een lange termijn perspectief te bezien worden kansen van water zichtbaar en komen mogelijkheden in beeld om wateropgaven zo efficiënt mogelijk in te vullen. Provincie, waterschappen en Rijkswaterstaat Dienst Limburg hechten daarom grote waarde aan de (overigens niet verplichte) ontwikkeling van gemeentelijke waterplannen en ondersteunen de totstandkoming ervan (zie 5.4).

Het is de ambitie van de Provincie om binnen enkele jaren gebiedsdekkend voor heel Limburg gemeentelijke waterplannen ter beschikking te hebben. Dat betekent overigens zeker niet dat elke gemeente een eigen plan dient te ontwikkelen; de voorkeur gaat uit naar gezamenlijke waterplannen van gemeenten in de samenhang van een (deel)stroomgebied. Zo'n samenwerking brengt vanuit een breder perspectief de meest doelmatige maatregelen in beeld en biedt mogelijkheden om de wateropgaven te koppelen aan bredere ruimtelijke vraagstukken (zoals de relatie tussen stad en omgeving). Daarnaast maakt het ook voor de kleinere gemeenten gemakkelijker om een waterplan te ontwikkelen.

5.2.3. Waterbeheersplan

Provincie en waterschappen werken samen in de beleidscyclus water waarbij de taken van Provincie als algemeen bestuursorgaan en van de waterschappen als functioneel bestuur op elkaar aansluiten. De waterbeheersplannen van de waterschappen vormen daarmee ook de meest directe operationalisering van het provinciale waterbeleid. In deze waterbeheersplannen bepalen de waterschappen de condities waaronder realisatie van de provinciale doelen in de door haar beheerde oppervlaktewateren mogelijk is. Na toetsing en goedkeuring door de Provincie volgt uitvoering door de waterschappen. De Provincie vraagt de waterschappen om bij de ontwikkeling van waterbeheersplannen nadrukkelijk aandacht te geven aan (haar bijdrage aan) de uitvoering van het waterbeheer in bebouwd gebied.

5.2.4. Ruimtelijke plannen/watertoets

In 2003 heeft de Provincie in de nota 'Plaats voor Water' vastgelegd hoe de watertoets in Limburg wordt uitgevoerd. Inmiddels is er, mede dankzij de aanpak via watertoetsloketten bij de waterschappen en Rijkswaterstaat Dienst Limburg een uitvoeringspraktijk ontstaan, waarbij waterbelangen eerder in de ruimtelijke procedures in beeld komen. De waterbeheerders hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid om tot nadere invulling van de provinciale beleidskaders te komen, onder andere door een praktische aanpak te ontwikkelen voor de afhandeling van kleinere plannen. Naarmate gemeenten in GRP's en waterplannen meer structureel aangeven hoe zij tot invulling van hun wateropgaven komen en door zich daarop bij concrete ruimtelijke plannen te baseren, kan de procedure van de watertoets nog efficiënter worden doorlopen.

In 2006 zal de Provincie de resultaten van een evaluatie naar de uitvoering van de watertoets presenteren en zonodig tot bijstelling van beleid komen. Daarbij wordt ook bezien wat de veranderingen in de nieuwe WRO voor de watertoets zullen betekenen. Op voorhand lijkt dé uitdaging voor waterbeheerders en gemeenten om water in de toekomst mede uitgangspunt te laten zijn bij de ontwikkeling van plannen. De nieuwe ontwikkelingsgerichte benadering in de ruimtelijke ordening lijkt daarvoor voldoende ruimte te bieden.

5.2.5. Voortgangsrapportages

De Provincie wil zicht houden op de voortgang in de uitvoering van het regionaal waterbeheer. Op basis van actuele informatie kan de Provincie zonodig snel en adequaat tussentijdse beleidswijzigingen doorvoeren. Daarnaast heeft de Provincie een informatiebehoefte om nationaal en internationaal inzicht te kunnen geven over de voortgang in de uitvoering van het waterbeleid en het bereiken van de beleidsdoelen in Limburg. Met de waterschappen zijn reeds afspraken gemaakt over het jaarlijks aanleveren van voortgangsinformatie over de uitvoering van het regionaal waterbeleid, op basis van hun reguliere bestuurlijke rapportages. Een belangrijk deel van de uitvoeringstaken in het stedelijk gebied ligt echter bij de gemeenten. De Provincie wil daarom ook met de gemeenten afspraken maken over jaarlijkse voortgangsinformatie. Om de administratieve belasting te beperken zal de vraag om voortgangsinformatie zich beperken tot een aantal heldere indicatoren (zonodig aan te passen aan nieuwe beleidsontwikkelingen), bij voorkeur als afgeleide van reguliere rapportages aan het gemeentelijk bestuur.

5.2.6. Regionale waterakkoorden

Door het afsluiten van een regionaal waterakkoord kunnen doelen en maatregelen die Limburgse overheden overeenkomen verankerd worden en kan tot een gecoördineerde aanpak worden gekomen. De vraag of regionale waterakkoorden (of andersoortige afspraken) een toegevoegde waarde hebben bij de vervulling van de (stedelijke) wateropgaven kan het beste worden beantwoord wanneer op termijn van enkele jaren een goed overzicht is gekregen van de maatregelen die in het kader van WB21 en KRW gerealiseerd dienen te worden. Daarbij kan ook de wenselijkheid van een Limburgse aanpak via blauwe knooppunten worden gezien. Conform de afspraak in de Decemhernota 2005 coördineert de Provincie het maken van afspraken voor het oplossen van knelpunten op landelijke blauwe knooppunten in Limburg.

5.3. KENNISONTWIKKELING

De Provincie kan een bijdrage leveren aan de doorwerking van haar beleid voor het stedelijk waterbeheer door onderzoek te verrichten daar waar kennishiaten een adequate uitvoering in de weg staan. Daarbij zal de Provincie zich vooral richten op onderwerpen die passen bij haar taken als steller van het regionale beleidskader en haar rol als regionaal regisseur. In 2006 zal de Provincie onderzoek doen naar financieringsmogelijkheden voor de stedelijke wateropgave. Daarbij zal ook gezien worden welke mogelijkheden er bestaan om tot een 'compensatiefonds' te komen. Met zo'n compensatiefonds kan bijvoorbeeld worden bereikt dat Limburgse overheden, wanneer realisatie van de wateropgave in het eigen gebied tot te hoge

maatschappelijk kosten leidt, elders in het stroomgebied compenserende maatregelen financieren. Zo wordt tevens een instrument gecreëerd om op regionale schaal tot een zo kosteneffectief mogelijke invulling van de wateropgave te komen.

De Provincie neemt daarnaast het voortouw om samen met gemeenten en waterschappen te komen tot een praktische invulling van het begrip 'doelmatig' ten behoeve van de ontwikkeling en beoordeling van gemeentelijke afkoppelingsstrategieën.

5.4. SUBSIDIEVERLENING

Om doorwerking van de provinciale beleidskaders te ondersteunen stelt de Provincie in de huidige situatie, samen met de Limburgse waterschappen, financiën ter beschikking voor het opstellen van waterplannen en voor het afkoppelen van regenwater van het riool. Het gemeentelijk waterplan is een belangrijk maar niet verplicht instrument om vanuit een visie op het gemeentelijk watersysteem tot doorwerking van watersysteemoelen te komen. Provincie en waterschappen handhaven daarom hun subsidie op het opstellen van gemeentelijke waterplannen. De Provincie vindt het belangrijk dat bij het opstellen van dergelijke plannen een duidelijke relatie wordt gelegd met de uitvoeringscomponent (bijvoorbeeld via doorvertaling in een verbreed GRP).

De Provincie heeft voor de periode 2002-2006 samen met het voormalige zuiveringsschap de 'stimuleringsregeling afkoppelen bestaand verhard oppervlak' in het leven geroepen. Nu het nationale beleid afkoppelen als beleidsuitgangspunt heeft vastgelegd en gemeenten op korte termijn de mogelijkheid gaat bieden hun afkoppelingstaak te financieren, is voorzetting van de huidige subsidieregeling voor concrete afkoppelprojecten minder opportuun. Wel stelt de Provincie eenmalig nog een bijdrage beschikbaar teneinde in enkele specifieke overgangsgevallen tegemoet te komen aan bij gemeenten levende verwachtingen. Via onder andere de aangegeven financiële ondersteuning van de planvorming (als basis voor een doelmatige aanpak in GRP+ en besluitvorming in concrete uitvoeringsprojecten) en personele ondersteuning bij het ontwikkelen van een gemeentelijke regenwaterstrategie zullen de Provincie en waterschappen blijven stimuleren dat gemeenten de komende jaren een ambitieus en doelmatig afkoppelingsbeleid voeren.

In zijn algemeenheid geldt dat de Provincie meer gebruik wil maken van maatschappelijke ontwikkelingen en aanwezige maatschappelijke krachten om haar doelen te verwezenlijken. Bij voorkeur investeert de Provincie mee in herkenbare projecten en veelbelovende nieuwe initiatieven. Op dit moment draagt de Provincie bijvoorbeeld bij aan het inbrengen van wateraspecten bij concrete projecten (Klavertje 4 in Grubbenvorst,

bedrijventerrein Kanaalzone 1 in Weert). Op het gebied van stedelijk waterbeheer wil de Provincie daarnaast een concreet project ondersteunen, waarin verbetering van de leefomgevingkwaliteit en innovatief stedelijk waterbeheer op duurzame wijze in samenhang worden vormgegeven

5.5. COMMUNICATIE

Ook de Limburgs burgers zullen met de veranderingen in het waterbeheer worden geconfronteerd. Positief, omdat de watersystemen c.q. de leefomgeving veiliger en schoner zal worden, maar ook negatief, aangezien de noodzakelijke maatregelen en investeringen deels ook door de burger opgebracht zullen moeten worden. Maatschappelijk draagvlak voor het nieuwe waterbeleid hangt voor een belangrijk deel af van het begrip en de waardering die de burgers kunnen opbrengen voor de achterliggende waterdoelen. Het is dan ook belangrijk dat de Limburgse burger goed geïnformeerd wordt over de noodzaak en urgentie van het nieuw waterbeleid, de kansen die dit beleid biedt, maar ook de onvermijdelijkheid van investeringen.

De Provincie Limburg zal het voortouw nemen om, samen met de Limburgse waterschappen, Rijkswaterstaat Dienst Limburg en gemeenten, een communicatietraject uit te zetten onder de naam 'Limburg leeft met water'. Bij de invulling van dit communicatietraject zal worden aangesloten op en gebruik gemaakt worden van de campagne 'Nederland leeft met water' die sinds enkele jaren op nationaal niveau is ingezet.

Bijlage 1.

BELEIDSMATIGE EN JURIDISCHE ONTWIKKELINGEN

1. BELEIDSMATIGE ONTWIKKELINGEN

Waterbeheer in de 21e eeuw

Naar aanleiding van gevallen van wateroverlast aan het einde van de 20 eeuw is onderzocht wat nodig is om de Nederlandse waterhuishouding zowel regionaal als landelijk gesteld te laten staan voor de 21e eeuw. Klimaatveranderingen, zeespiegelstijging, bodemdaling en verstedelijking maken een nieuwe aanpak van het (kwantitatieve) waterbeleid noodzakelijk. In 2003 hebben het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen een nationaal bestuursakkoord getekend om de waterproblematiek in Nederland aan te pakken. Het akkoord heeft tot doel om in de periode tot 2015 de waterhuishouding in Nederland op orde te brengen en daarna op orde te houden.

Beleidsbrief Regenwater

Herijking van het regenwaterbeleid door de rijksoverheid heeft geleid tot een nadere invulling van het regenwaterbeleid in de Beleidsbrief Regenwater, gericht op duurzaam omgaan met regenwater. Dit betekent dat tegen de laagste mogelijke maatschappelijke kosten onaanvaardbare risico's voor menselijke gezondheid en voor het milieu worden tegengegaan, wateroverlast in stedelijk gebied en ontvangende watersystemen zo veel mogelijk wordt voorkomen en oplossingen goed inpasbaar zijn in de stedelijke leefomgeving. Vier pijlers staan centraal:

- aanpak bij de bron, het voorkomen van verontreiniging van regenwater;
- regenwater vasthouden en bergen;
- regenwater gescheiden van afvalwater afvoeren;
- integrale afweging op lokaal niveau;

Doelmatigheid van te nemen maatregelen, duidelijke formulering van verantwoordelijkheden en regie door gemeenten op de lokale integrale afweging zijn als bestuurlijke uitgangpunten benoemd. De Beleidsbrief Regenwater vormt onder meer het beleidsmatige kader voor een aantal aanpassingen in de wetgeving (o.a. in de Wet Gemeentelijke Watertaken en in het Besluit Lozing Afvalwater Huishoudens).

Europese Kaderrichtlijn Water

In het verleden zijn vanuit de Europese Unie vele richtlijnen verschenen die (indirect) invloed hebben op water. Om tot een meer integrale, Europese aanpak van water te komen is eind 2000 aanvullend de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) aangenomen. De KRW stelt onder andere doelen voor een goede ecologi-

sche en chemische toestand van het oppervlakte- en grondwater in 2015. Onder voorwaarden is tweemaal zes jaar uitstel mogelijk, behalve voor beschermde gebieden en natuurlijke oppervlaktewaterlichamen. Daarnaast is er (onder strenge voorwaarden van geen verdere achteruitgang en het bereiken van de best mogelijk toestand) de mogelijkheid tot het formuleren van lagere doelstellingen indien het bereiken van de goede toestand niet haalbaar is of onevenredig kostbaar. In 2009 dienen stroomgebiedbeheersplannen gereed te zijn, waarin onder meer wordt aangegeven welke waterlichamen worden onderscheiden, wat de normen voor de goede toestand zijn en welke maatregelen worden getroffen om die toestand te bereiken. Doelstellingen gelden daarbij als resultaatverplichting.

2. JURIDISCHE ONTWIKKELINGEN

(ontwerp) Wet Gemeentelijke Watertaken (WGW)

De WGW heeft tot doel een aantal wettelijke voorzieningen te creëren, die een adequate aanpak van de gemeentelijke watertaken die voortvloeien uit het Nationaal Bestuursakkoord Water mogelijk te maken. De WGW regelt een heffingsbevoegdheid die het gemeenten mogelijk moet maken de kosten te verhalen die gepaard gaan met de gemeentelijke wateropgave (brede rioolheffing). Daarnaast voorziet de WGW in splitting van de zorgplicht voor afvalwater in een zorgplicht op het gebied van hemelwater en een (aangepaste) zorgplicht voor afvalwater. Ook krijgen gemeenten een zorgplicht op het gebied van grondwater. De WGW geeft daarnaast een voorkeursvolgorde in het omgaan met afvalwater en hemelwater. Aan gemeenten wordt de mogelijkheid geboden om bij verordening regels te stellen met betrekking tot de lozing van afvloeiend hemelwater en overtollig grondwater. Het wetsvoorstel voorziet verder in een verbrede inhoud van het gemeentelijk rioleringsplan.

De WGW treedt naar verwachting begin 2007 in werking.

(ontwerp) Besluit lozing Afvalwater huishoudens

Het besluit lozing afvalwater huishoudens heeft tot doel de regelgeving voor lozing vanuit huishoudens in één AMvB te integreren, waardoor die regelgeving overzichtelijker en toegankelijker is. Als onderdeel daarvan regelt het Besluit onder meer dat het formele vereiste van een vergunning of ontheffing voor het direct lozen van afvloeiend hemelwater vanuit huishoudens in oppervlaktewater of bodem wordt vervangen door een stelsel van algemene regels. In de meeste gevallen mag afvloeiend hemelwater van daken van huishoudens zonder verdere restricties in het oppervlaktewater, op of in de bodem of op een hemelwaterstelsel worden geloosd, behoudens een aantal uitzonderingen (op grond van nadere eisen of bij verordening). De inwerkingtreding van het Besluit zal in samenhang met de inwerkingtreding van de WGW plaatsvinden.